

City Deal “Energieke Wijken, duurzaam en sociaal” : opgaven in Amsterdam

Aanleiding

De burgemeesters van een aantal grotere steden hebben enige tijd geleden het kabinet in een manifest gevraagd op te komen voor de meest kwetsbare gebieden in Nederland. Het ministerie van BZK heeft het initiatief genomen voor de City Deal “Energieke Wijken, duurzaam en sociaal”. De City Deal is op zoek naar innovatieve oplossingen en experimenten die bij succes schaalbaar zijn en waarbij de opgaven vanuit de praktijk van gemeenten, bewoners en woningeigenaren centraal staan. De City Deal beoogt inzicht te vergroten in wat een sociaal-fysiek gekoppelde aanpak oplevert bij de energietransitie in kwetsbare gebieden, en welke specifieke inzet en aanpak daarvoor nodig is.

We staan gezamenlijk voor de opgave om de doelen en afspraken van het klimaatakkoord, inclusief de energietransitie en de transitie naar aardgasvrije wijken, te realiseren. Deze opgave is extra pregnant in wijken en buurten waar veel bewoners in een kwetsbare positie zitten. Tegelijk is de afgelopen jaren duidelijk geworden dat het juist in deze wijken een meerwaarde biedt om de energietransitie te koppelen aan het versterken van de sociaal-economische positie van de bewoners en de leefbaarheid van de buurt.

De Amsterdamse opgave

Amsterdam kent een groot aantal kwetsbare wijken en buurten die op vrijwel alle leefbaarheidsindicatoren veel slechter scoren dan andere wijken in Nederlandse steden. In deze gebieden is sprake van ‘gestapelde’ problematiek. Extra investeringen zijn noodzakelijk om een inhaalslag te maken en de sociale en economische positie van de bewoners structureel te versterken. Investerings in de woningkwaliteit, leefomgeving en energietransitie zijn nodig om de neerwaartse spiraal te doorbreken en verdere maatschappelijke schade te voorkomen. Belangrijk is dat tegelijkertijd in zowel fysiek als sociaal geïnvesteerd wordt. Dit gebeurt onder andere met bewoners, maatschappelijke partners en het rijk binnen de kaders van het bestaande programma Masterplan Zuidoost, het in ontwikkeling zijnde Masterplan Nieuw-West, de ontwikkelbuurten in Noord en de duurzaam herstel motoren. Door als stad deel te nemen aan de City Deal wordt er extra ruimte gecreëerd voor experiment en het uitwisselen van kennis. We kunnen gebruik maken van de doorzettingsmacht van de betrokken ministeries om knelpunten te agenderen en op te lossen. Dit vormt een goede aanvulling op de reeds lopende programma’s en projecten.

Werklijn 2. Naar werk en opleiding: opgave

Werklijn 2 sluit aan bij de opgave die er ligt om investeringen die de gemeente doet in het fysieke domein ten goede te laten komen aan de werkgelegenheid en opleidingskansen voor Amsterdammers. Amsterdammers die om wat voor reden dan ook een afstand tot de arbeidsmarkt hebben of (tijdelijk) werkloos zijn. Daarnaast willen we ook Amsterdammers die wel zelf voorzien in hun inkomen, verleiden om te kiezen voor een baan in de duurzaamheidssectoren. Dit omdat er veel vakkrachten nodig zijn om in Amsterdam de duurzaamheidsambities en klimaatdoelstellingen te realiseren. Vakkrachten op alle niveaus: werkvoorbereiders, lassers, elektromonteurs, engineers, werktuigbouwkundigen. Door de groei in de sector biedt het kans op langdurig werk en een carrièreperspectief. In het programma Duurzame Stad, Duurzame Banen is de koppeling tussen de fysieke verduurzaming van de stad en de werkgelegenheidskansen het speerpunt. De gestapelde problematiek (minder goed geïsoleerde woningen, grotere werkloosheid, schooluitval, angst voor de persoonlijke financiële gevolgen van de energietransitie) zien we met name in de ontwikkelbuurten en de Masterplangebieden Zuidoost en Nieuw-West. Samen met het Rijk en met ervaringen vanuit andere gemeenten wil Amsterdam hier de kansen verzilveren.

De gemeente bouwt, net als andere gemeenten, aan een structuur van publiek-private samenwerkingen om zij-instroom van jongeren, werkzoekenden en werkenden in de duurzaamheidssectoren te bevorderen. Dit doet zij in het Arbeidsmarkt Samenwerkingsnetwerk Techniek Amsterdam (ASTA) en in samenwerking met het regulier en particulier onderwijs in onder andere Vakschool Technische Installaties (Vti) en de Bouwacademie. Daarnaast maken we concrete afspraken over leerwerktrajecten of werkgelegenheid met bedrijven die opdrachten aannemen of met wie we samenwerken aan de energietransitie in Amsterdam. In kwetsbare wijken wonen relatief veel Amsterdammers die een beroep doen op een uitkering, hen willen we bereiken om de kansen die de energietransitie biedt voor werk en een langdurige loopbaan, aantrekkelijk te maken en te verzilveren.

Werklijn 2: Naar werk en opleiding: de leervragen

Gemeente Amsterdam wil binnen werklijn 2 specifiek ervaring opdoen en kennis uitwisselen over de volgende onderwerpen:

- Oriëntatie duurzaamheidssector: Werkzoekenden met interesse voor de duurzaamheidssector, hebben niet altijd een goed beeld wat betreft het soort functies, werkzaamheden en carrièremogelijkheden er in deze sector zijn en wat het best bij hen past. De gemeente Amsterdam wil, samen met het opleidingsveld en het bedrijfsleven, onderzoeken of een brede oriëntatie-module kan worden ontworpen (of bestaand aanbod kan worden gebundeld), zodat kennismaking ontstaat met verscheidenheid aan beroepen, opleidingen en kansen. Daarbij wordt gedacht aan workshops, modules, bedrijfsbezoeken, gesprekken met professionals uit het veld. Zodra de kandidaat een richting heeft gevonden die past bij zijn/haar competenties en drijfveren, volgt een leertraject.
- Opleiden voor kansrijke beroepen: de gemeente wil onderzoeken op welke manier en met welke financiële middelen, werkzoekenden/zij-instromers opgeleid kunnen worden voor beroepen waarvan evident is dat de vraag hiernaar de komende jaren stijgt. Indien bedrijven op dit moment geen baangarantie bieden (om uiteenlopende redenen) en niet intern opleiden, kan de gemeente uitkeringsgerechtigden dan laten (om)scholen naar kansrijke beroepen? Hiermee ontstaat geen baangarantie, maar werkgarantie. De gemeente wil onderzoeken onder welke voorwaarden dit kan en wat mogelijk een passend traject zou zijn: welke beroepen betreft het? welke Amsterdammers komen hiervoor in aanmerking? Hoe toetsen we motivatie en potentie? Op welke manier is dit te bekostigen?
- Financiële barrières wegnemen: (om)scholing kost tijd en geld. Soms moeten mensen kosten maken om tijd te besteden aan opleiding (denk aan opvang van kinderen), of willen mensen wel overstappen naar de duurzaamheidssector, maar betekent dit een tijdelijk inkomstenverlies (omdat zij als starter in een nieuwe sector minder verdienen of minder werken om een opleiding te volgen). De gemeente Amsterdam wil onderzoeken op welke wijze deze financiële barrières voor individuen verkleind of weggenomen kunnen worden.
- Het inzetten van verbindingscoaches in kwetsbare wijken. Een verbindingscoach begeleidt werkzoekenden / geïnteresseerde zij-instromers van A tot Z. Geeft advies aan potentiële kandidaten, wijst ze de juiste route (loopbaanoriëntatie, scholing, kennismaken met potentiële werkgevers, mogelijkheden voor financiering en subsidie), zodat de kans op 'uitval' in het gehele proces wordt verminderd.
- Effectieve wervingscampagne gericht op specifieke doelgroepen (jongeren) in de kwetsbare wijken: wat zijn de juiste kanalen, hoe verbinden we de doelgroepen aan de bedrijven die duurzaamheidsprojecten uitvoeren in die wijk, wat motiveert jongeren om te kiezen voor deze sector?

Werklijn 3. Stimuleren particuliere eigenaren: de opgave

In Amsterdam zien we daarnaast mogelijkheden om aan te sluiten bij werklijn 3: stimuleren particuliere eigenaren. Zowel in Zuidoost als Nieuw-West is via een aanvraag voor het Volkshuisvestingsfonds ook

ingezet op deze maatregel. Voor Zuidoost worden hiervoor middelen toegekend, voor Nieuw-West tot op heden nog niet. Er wordt gezocht naar andere manieren om hier middelen voor vrij te spelen.

De energietransitie in de gebouwde omgeving is een enorme opgave en tegelijkertijd is de kwaliteit van de woningen en de woonomgeving de afgelopen jaren achtergebleven. Ook maken we ons zorgen over het onderhoudsniveau in de particuliere voorraad en dan in het bijzonder de VvE's. Ongeveer de helft van het woningbezit in Amsterdam zit in VvE's en daarmee zijn ze cruciaal in het realiseren van de doelstellingen op woningkwaliteit en verduurzaming. Overigens zijn veel VvE's gemengd bezit: eigenaar-bewoners en corporaties/verhuurders vormen samen de VvE.

In zowel Amsterdam Zuidoost als Nieuw-West en Noord zijn er veel VvE's met oplopend achterstallig onderhoud. Deze VvE's lukt het niet om voldoende te sparen om het onderhoud op peil te houden, laat staan te investeren in verduurzaming. De onderliggende oorzaak is dat woningen bij het uitpanden veelal zijn verkocht op het uiterste van de financiële draagkracht van de nieuwe eigenaren én zonder een 'bruidsschat' in de kas van de VvE. De onderhoudsreserves zijn vaak al ontoereikend voor het noodzakelijke onderhoud. De kleinste stijging in de VvE-bijdrage leidt tot woonlastenarmoede onder eigenaren, waardoor onderhoud vooruit wordt geschoven en gebouwen niet meer voldoen aan veiligheidsnormen en een ongezond binnenklimaat krijgen. Deze neerwaartse spiraal is lastig te doorbreken.

De gemeente Amsterdam wil verduurzaming inzetten als hefboom om achterstallig onderhoud te verhelpen bij VvE's, waarbij additioneel op de verduurzaming ook kwaliteitsverbetering een belangrijk aspect wordt. Verduurzaming is woningverbetering waardoor de woningen weer aantrekkelijker worden voor de bewoners. Voor de VvE en de bewoners levert de verduurzaming ook baten op:

- Besparingen op het meerjaren onderhoudsprogramma;
- Besparingen op de energiekosten;
- Comfortverbetering: gezond wonen, veilig wonen, waardebehoud en kostenbeheersing voor de eigenaren.

Inventarisaties laten zien dat er voldoende VvE's in beweging (willen) komen, onder andere vanwege de aanpak Amsterdam aardgasvrij. Een bijkomend, maar niet onbelangrijk voordeel van de beoogde en al ingezette impuls is dat inwoners worden ondersteund om zelf regie en verantwoordelijkheid te nemen voor hun woonsituatie. Ontwikkeling van de woningvoorraad gaat daardoor hand in hand met ontwikkeling van het sociale zelfbewustzijn.

Werklijn 3. Stimuleren particuliere eigenaren: de leervragen

Amsterdam heeft een VvE-aanpak ontwikkeld, er zijn middelen beschikbaar uit het volkshuisvestingsfonds, we hebben een aardgasvrijaanpak waarin nog volop geleerd wordt, er zijn verschillende regelingen (energielening, duurzaamheidsfonds, subsidie gebiedsgericht aardgasvrij) en het rijk heeft het warmtefonds. De vraag is: Hoe zorgen we voor een effectieve aanpak op maat, waarbij de vele complexe opgaven zoals de gestage uitrol van warmtenetten, het noodzakelijk investeren in onderhoud en isoleren, en de organisatie binnen en door VvE's in elkaars verlengde ligt en elkaar versterkt (zoals ook in de transitievisie warmte wordt beoogd)? Hoe zorgen we ervoor dat deze aanpakken complementair zijn, zodat iedere VvE, ook VvE's in kwetsbare wijken en met kwetsbare bewoners, bij voorkeur in samenspraak met omliggende en vergelijkbare VvE's, een optimale verduurzamingsroute kan uitstippelen?